

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Świadomość społeczna wykorzystania wód geotermalnych w województwie łódzkim i landzie Styria*

Przedstawiona rozprawa doktorska dotyczy szeroko rozumianych relacji między człowiekiem a przyrodą. Jej tematyka skupiona jest wokół problemu świadomości społecznej walorów i wykorzystania wód geotermalnych w kontekście zrównoważonego rozwoju badanych miejscowości i regionów. Obszar badań stanowią trzy wybrane miejscowości w województwie łódzkim – Uniejów, Poddębice i Skierniewice oraz trzy miejscowości w landzie Styria – Bad Radkersburg, Bad Waltersdorf i Bad Blumau

Koncepcja pracy odpowiada merytorycznie i metodologicznie – należącej do geografii społeczno-ekonomicznej – geografii percepcji, realizowanej w nurcie humanistycznym.

Cele główne pracy stanowią:

1. zbadanie i przedstawienie stanu świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych w wybranych miejscowościach województwa łódzkiego i landu Styria;
2. porównanie i ocena stanu świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych w badanych miejscowościach ze szczególnym uwzględnieniem osób decyzyjnych;
3. określenie czynników kształtujących stan świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych;
4. zbadanie wpływu świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych na kierunki oraz tempo zmian społeczno-gospodarczych badanych miejscowości termalnych w kontekście ich zrównoważonego rozwoju;
5. identyfikacja i prezentacja dobrych praktyk służących kształtowaniu świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych oraz propozycja działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie rozwoju geotermii.

W pracy postawiono następujące **hipotezy badawcze**:

1. Stan świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych oraz postrzeganie korzyści wynikających z geotermii jest różny w województwie łódzkim i landzie Styria. Zależy on od długości czasu wykorzystywania wód geotermalnych i poziomu rozwoju gospodarczego regionu.
2. Kluczowym czynnikiem wpływającym na efektywne gospodarcze wykorzystanie wód geotermalnych jest odpowiednia świadomość grupy decydentów. Na kształtowanie świadomości wykorzystania wód geotermalnych w grupie decydentów oraz powodzenie inwestycji termalnych mają wpływ pozytywne przykłady innych miejscowości krajowych i zagranicznych, działania edukacyjne i promocyjne, wymiana doświadczeń, współpraca między poszczególnymi miejscowościami zgodnie z zasadą zdrowej konkurencji, współpraca z instytucjami naukowymi oraz możliwości finansowe danej jednostki terytorialnej.

W realizacji zakładanych celów oraz rozwiązaniu postawionych problemów badawczych wykorzystano następujące **metody badań**: wywiad kwestionariuszowy, analiza materiałów źródłowych (głównie informacyjno-promocyjnych, obserwacja bezpośrednia i uczestnicząca, analiza SWOT. Wywiady kwestionariuszowe prowadzono wśród 3 grup społecznych –decydentów we wszystkich miejscowościach, a także w Uniejowie wśród przedstawicieli społeczności lokalnej i osób odwiedzających.

W prezentowanej pracy przyjęte zostało założenie, że głównymi składowymi świadomości wykorzystania wód geotermalnych wśród badanych grup społecznych jest: wiedza, opinie (przekonania) oraz działania badanych osób.

W wyniku zastosowanej procedury badawczej stwierdzono, że decydenci z badanych miejscowości termalnych, zarówno województwa łódzkiego, jak i landu Styria, przedstawiają wysoki poziom świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych. Świadczy o tym stan ich wiedzy na temat właściwości, możliwości zastosowania i walorów leczniczych tego surowca.

W odniesieniu do opinii o wykorzystaniu wód termalnych, osoby decyzyjne w miejscowościach zarówno województwa łódzkiego, jak i Styrii od początku widziały i nadal widzą w geotermii właściwy kierunek i korzyści dla zrównoważonego rozwoju miejscowości i regionu. Wszystkie osoby odznaczały się pozytywnym nastawieniem wobec przemian przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, które zachodzą w ich miejscowościach na skutek wykorzystania wód geotermalnych. Postawa taka jest odzwierciedleniem dobrego stanu świadomości wykorzystania wód geotermalnych w badanej grupie osób decyzyjnych. Porównując aspekt działalności osób decyzyjnych, należy stwierdzić różnicowanie zakresu skutecznych działań decydentów w województwie łódzkim i Styrii. Decydenci w miejscowościach termalnych województwa łódzkiego mają znacznie mniej osiągnięć w zakresie wszechstronnego wykorzystania potencjału geotermalnego, zaangażowania się w komunikację ze społeczeństwem, współpracę międzygminną oraz w dziedzinie promocji i edukacji społecznej.

Wyniki badań empirycznych świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych w Uniejowie wśród grupy mieszkańców i osób odwiedzających wskazują na umiarkowanie dobry poziom ich wiedzy o walorach i zastosowaniu zasobów geotermalnych. Stwierdzono wiele braków w wiedzy na temat: właściwości fizykochemicznych wód termalnych w Uniejowie. Osoby badane już nieco lepiej, chociaż też nie dostatecznie wysoko, orientowali się we właściwościach zdrowotnych i zastosowaniu leczniczym wód termalnych oraz w obecnych i przyszłościowych sposobach zastosowania tego surowca. Przedstawiciele społeczności lokalnej i grupy osób odwiedzających wykazali się jednak wysokim stopniem świadomości roli, jaką odgrywa wykorzystanie wód geotermalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym Uniejowa. Zdają sobie oni sprawę z różnorodnych korzyści, jakie przynosi działalność geotermalna oraz status uzdrowiska, jednakże są oni również świadomi słabych stron i zagrożeń wynikających z rozwoju turystycznego, takich jak: wzrostu cen, pogorszenia komfortu i jakości życia oraz braku bezpieczeństwa. Stan świadomości wykorzystania wód geotermalnych w grupie mieszkańców i osób odwiedzających oceniony według kryterium podejmowanych działań – osobistego korzystania z wód termalnych jest zróżnicowany i wyższy w przypadku osób odwiedzających.

Stan świadomości społecznej wykorzystania wód geotermalnych oraz postrzeganie korzyści wynikających z geotermii w przypadku grupy społeczności lokalnej i osób odwiedzających uzależnione są od długości czasu wykorzystywania wód geotermalnych w danej miejscowości.

Świadomość oraz postrzeganie korzyści wynikających z geotermii przez społeczność lokalną i odwiedzających zależy od poziomu rozwoju gospodarczego i stopnia dobrobytu finansowego społeczeństwa. Jak wykazują wyniki badań wśród społeczności lokalnej gminy Uniejów, praktycznie najważniejsze znaczenie przypisywane jest korzyściom ekonomicznym, natomiast w społeczeństwie austriackim priorytetowo traktowane są korzyści związane ze stanem środowiska przyrodniczego, jakością życia mieszkańców oraz koniecznością zachowania odpowiedniego stanu przyrody z myślą o przyszłych pokoleniach.

Zaprezentowane w pracy przykłady miejscowości termalnych województwa łódzkiego i Styrii świadczą o tym, że dzięki racjonalnemu i wszechstronnemu wykorzystaniu wód geotermalnych oraz dzięki odpowiednim działaniom edukacyjnym i promocyjnym związanym z geotermią można osiągnąć sukcesy w rozwoju społeczno-gospodarczym, przyczyniając się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.